

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені АДМІРАЛА МАКАРОВА

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК НУК

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 18

Миколаїв
2025

Редакційна колегія збірника:

Берестнєв В. Б., заслужений тренер (Миколаїв);
Бобіна О. В., канд. іст. наук, доц. (Миколаїв);
Гогоренко О. В., канд. філол. наук (Миколаїв);
Деркач В. М., заслужений тренер, канд. наук
з фіз. виховання та спорту, доц. (Миколаїв);
Карсканова С. В., канд. психол. наук, доц. (Миколаїв);
Коваль С. С., канд. фіз.-мат. наук, доц. (Миколаїв);
Матвієнко Л. В., канд. іст. наук, доц. (Миколаїв);
Матійко О. В., заслужений діяч мистецтв (Миколаїв);
Міняйлова А. В., канд. пед. наук, доц. (Миколаїв);
Наливайко В. С., канд. техн. наук, проф. (Миколаїв);
Трибулькевич К. Г., д-р пед. наук, доц. (Київ);
Філатова О. С., д-р філол. наук, проф. (Миколаїв);
Філіппова Н. М., канд. філол. наук, проф. (Миколаїв);
Чугуєва І. Є., канд. психол. наук, доц. (Миколаїв);
Шаповалова І. В., канд. філос. наук, доц. (Миколаїв)

Відповідальний за випуск: **Бобіна О. В.**

*Друкується за рішенням Вченої ради
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
(протокол № 4 від 26.11.2025 р.)*

Гуманітарний вісник НУК: збірник наукових праць. — Випуск 18. —
Г 94 Миколаїв : Іліон, 2025. — 156 с.

У віснику опубліковані статті, що узагальнюють досвід роботи та результати досліджень у сфері вищої освіти та інших галузях знань. Основні рубрики вісника відповідають напрямам гуманітарної підготовки та соціально-гуманітарної освіти, яка здійснюється Навчально-науковим гуманітарним інститутом Національного університету кораблебудування. Вісник розрахований на викладачів, наукових працівників, фахівців, молодих науковців у сфері вищої освіти.

УДК 001(062.552)

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

та протидію булінгу» (2018) регламентують обов'язок адміністрації школи створювати безпечне освітнє середовище та вживати заходів реагування. Це підтверджує важливість теоретичного осмислення булінгу як основи для практичної діяльності педагогів, психологів та соціальних працівників.

Отже, теоретичний аналіз свідчить, що булінг у школах – це багатовимірне явище, що проявляється у фізичній, вербальній, соціальній та кібернетичній формах. Його вивчення дозволяє зрозуміти механізми формування агресивної поведінки, а також визначити ефективні шляхи профілактики та корекції. Усвідомлення масштабів і наслідків булінгу є необхідною передумовою для створення безпечного освітнього простору, який сприятиме гармонійному розвитку особистості школяра.

Джерела та література

1. Бардіна І. В., Садиков О. О. Психологія булінгу в навчальних закладах. Київ: Наукова думка, 2019.

2. Батигін О. А. Психологія агресії та булінгу в школах. Харків: Основа, 2018.
3. Болтянська Л. Г. Проблема булінгу у школах та її соціально-психологічні аспекти. *Психологічна наука і освіта*. 2020. Т. 6, № 2. С. 78–85.
4. Грекул О. М. Булінг у школі: причини, наслідки та шляхи подолання. Київ: Шкільний світ, 2019.
5. Герцен Ю. В. Проблеми булінгу та булеризму в освіті: теорія і практика. Київ: Наук. думка, 2018.
6. Касьяненко В. Л. Психологія взаємодії в колективі: проблеми булінгу в освіті. Харків: Фоліо, 2018.
7. Козловська І. І. Вплив булінгу на психічне здоров'я учнів та шляхи корекції. *Психологія освіти*. 2019. Т. 12, № 3. С. 45–59.
8. Рябикін А. В. *Психологія булінгу та його вплив на соціалізацію підлітків*. Київ: Психологічний центр, 2021.
9. Тимошенко О. М. Профілактика булінгу серед підлітків: міжнародний досвід і українська реальність. *Журнал педагогічної науки*. 2018. № 3. С. 98–106.
10. Закон України «Про запобігання та протидію булінгу». Київ: Верховна Рада України, 2018.

Tkachenko O., Student of the Specialty 053 Psychology, Education and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), lenat9000@gmail.com

MANIFESTATIONS OF BULLYING IN SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS: THEORETICAL ANALYSIS

The paper presents a theoretical analysis of bullying in secondary schools. The main forms and manifestations of bullying, its socio-psychological factors, and consequences for participants of the educational process are outlined. The difference between bullying, aggression, and conflicts is emphasized.

Keywords: bullying, aggression, educational environment, adolescents, psychological factors.

УДК 330:94(47+57)"1965"

Філенко А.

студент спеціальності 032 Історія та археологія, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), nefyodovdv@gmail.com

Нефьодов Д.

доцент кафедри історії, Навчально-науковий педагогічний інститут ім. В. О. Сухомлинського Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), nefyodovdv@gmail.com

ЗАХІДНА ІСТОРІОГРАФІЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ РЕФОРМИ У СРСР 1965 р.

В статті досліджуються найважливіші тенденції у вивченні господарської реформи у СРСР 1965 р. західними науковцями. Автором визначені досягнення, головні ідеї та особливості західного історіописання проблеми. Західні науковці присвятили цій реформі чимало досліджень і коментарів, що цілком зрозуміло як з точки зору завдань, що стояли перед західною радянологією в той період, так і з урахуванням тих очікувань, які породила ця реформа в нашій країні і за її межами в перші роки її здійснення. Увага закордонних економістів до господарської реформи 1965 р. значною мірою виправдовувалася і тим, що на її прикладі можна було вивчити фундаментальні проблеми, пов'язані з функціонуванням економіки радянського типу, дати відповідь на питання про можливість «мирного співіснування» елементів централізації і децентралізації в радянській економічній системі.

Ключові слова: СРСР, промисловість, робітництво, економіка, господарська реформа 1965 р.

Аналізуючи розвиток господарського механізму в СРСР, західні економісти, як правило, спиралися на концепції «економіки радянського типу», «командної економіки». Більшість з них не вірили в можливість самопереродження радянської економіки в різновид ринкового господарства. Багато радянологів (і перш за все представники неокласичного і неоліберального напрямків) виходили з тези про

неможливість створення ефективного господарського механізму без відмови СРСР від директивного централізованого планування і управління економікою. Не заперечуючи, що таке планування грало позитивну роль при вирішенні задач індустріалізації, західні автори зазвичай підкреслювали, що в радянській економіці планові органи не в змозі все передбачити і переробити інформацію, що надхо-

дять від господарських одиниць, а також здійснювати дієвий контроль над виконанням планів. Багато закордонних аналітиків переконані в існуванні нерозв'язного протиріччя між господарською демократією і централізмом. Тому майже всі конкретні заходи з реформування господарського механізму, що проводилися в СРСР у розглянутий період, вони вважали суперечливими.

Самою радикальною спробою перебудови господарського механізму в СРСР другої половини ХХ століття стала господарська реформа 1965 р. Її концепція сформульована в рішеннях вересневого (1965 р.) Пленуму ЦК КПРС і конкретизована в постановах ЦК КПРС і РМ СРСР «Про поліпшення управління промисловістю» від 30 вересня 1965 р. і «Про вдосконалення планування і посилення економічного стимулювання промислового виробництва» від 4 жовтня 1965 р.

Зміст реформи складався в поверненні до галузевого управління економікою через міністерства, в істотному розширенні господарської самостійності підприємств і в посиленні економічного стимулювання виробництва. У той же час, відповідно до концепції реформи, підвищення ролі ринкових відносин в економіці мало відбуватися в умовах подальшого вдосконалення централізованого планування, проведення єдиної державної політики в області фінансів, цін, кредиту і оплати праці.

Західні науковці присвятили цій реформі чимало досліджень і коментарів, що цілком зрозуміло як з точки зору завдань, що стояли перед західною радянологією в той період, так і з урахуванням тих очікувань, які породила ця реформа в нашій країні і за її межами в перші роки її здійснення. Увага закордонних економістів до господарської реформи 1965 р. значною мірою виправдовувалася і тим, що на її прикладі можна було вивчити фундаментальні проблеми, пов'язані з функціонуванням економіки радянського типу, дати відповідь на питання про можливість «мирного співіснування» елементів централізації і децентралізації в радянській економічній системі.

Частина західних економістів та істориків, а саме Дж. Берлінер (Berliner J. 1971, р. 51), П. Грегори, Р. Стюарт (Gregory P., Stuart R. 1994, р. 342) пов'язують передумови господарської реформи 1965 р. із зовнішніми факторами (зокрема, зі збільшенням темпів економічного зростання в країнах Заходу), інші, зокрема А. Райт (Wright, A. 1980, р. 118) висувають на перший план чинники внутрішні. У закордонній літературі ставиться питання і про ідейні передумови реформи 1965 р. які вбачаються, зокрема, в ерозії соціалістичних ідеалів в післясталінський період (Birman, I. 1980, р. 11).

Серед західних дослідників немає єдності думок і з питання про соціально-економічну сутність цієї реформи. Представники ліворадикальної історіографії (Dickhut, W. 1974, р. 107) вважали її поверненням до капіталізму. З такою точкою зору не погоджуються багато західних дослідників як марксистського, так і немарксистського напрямків.

Щодо реформістського потенціалу «повороту 1965 р.» також висловлювалися різні думки. Деякі вчені, зокрема А. Ноув (Nove, A. 1969, р. 372), І. Тротиньон (Trotignon, Y. 1976, р. 213), Дж. Уествуд (Westwood, J. 1993, р. 437) оцінювали його вельми високо, вважаючи, що дана реформа заснувала в економіці СРСР реальні ринкові відносини. Але більшість закордонних аналітиків, а саме І. Бірман (Birman, I. 1980, р. 13), П. Грегори, Р. Стюарт (Gregory P., Stuart R. 1994, р. 345), К. Р'явек (Ryavek, K. 1975, р. 7) обґрунтовано вважали, що вона не спричинила будь-яких кардинальних змін в радянській економічній системі і була досить консервативною. На наш погляд, найбільш адекватне трактування економічної сутності господарської реформи 1965 р. дали в своїх працях К. Р'явек (Ryavek, K. 1975) та Х.-Х. Хеманн (Höhmman, H.-H. 1981). На їхню думку, в основі концепції реформи була модель модернізованої економіки з адміністративним плануванням, що включала в себе елементи економічної децентралізації.

Дж. Берлінер (Berliner J. 1971, р. 51), А. Ноув (Nove, A. 1969), обґрунтовували тезу про принципову несумісність основних елементів системи планування і економічного стимулювання, що вводилися господарської реформою 1965 р. Як правило, причини внутрішньої суперечливості цієї реформи вбачалися в неможливості ефективного поєднання економічної самостійності господарських ланок з централізованим плановим управлінням. Дані автори також пов'язували цю суперечливість з розбіжностями між консервативними прихильниками Л. Брежнєва, з одного боку, і прихильниками ринкових реформ, які об'єдналися навколо О. Косигіна.

З питання про причини невдачі реформи 1965 р. думки західних дослідників розходяться. Д. Дайкер (Dyker, D. 1992, р. 54), К. Р'явек (Ryavek, K. 1975, р. 4), Л. Шапіро (Shapiro, J. 1980, р. 43) вбачають їх у внутрішній суперечливості реформи, інші в опорі консервативних сил в самому СРСР. Чимало дослідників, зокрема Р. Девіс (Davies, R. 1978, р. 112) пов'язують провал реформи з тими економічними труднощами, які вона породила. Досить обґрунтованим видається думка Х.-Х. Хеманна (Höhmman, H.-H. 1981, р. 9), згідно з якою причинами згорання господарської реформи 1965 р. були не тільки економічні труднощі, опір бюрократії, а й відсутність теорії, що пояснювала функціонування частково децентралізованих планових систем.

Заслугою західних авторів в контексті даної проблеми є постановка і обговорення питання про перспективи дезінтеграції СРСР. З цієї проблеми можна виділити три основні точки зору. Перша з них полягає в тому, що в розглянутий період існували певні об'єктивні передумови для розпаду СРСР, що проявлялися в економічному націоналізмі, місництві, посиленні «національних еліт», міжнародних і міжрегіональних протиріччях. Прихильники другої точки зору вважали, що в найближчій перспективі розпад СРСР малоімовірний, оскільки

керівництво країни в достатній мірі враховувало інтереси республік і регіонів та проводило курс на зміцнення централізму. Третя точка зору полягала в тому, що в середньостроковій і довгостроковій перспективі можливо як посилення інтеграційних, так і дезінтеграційних процесів в СРСР.

Таким чином, в закордонній літературі домінувала точка зору, згідно з якою розпад СРСР в найближчому майбутньому був неможливий і, отже, західні аналітики не змогли спрогнозувати цей процес. Однак вони виявилися багаті в чому праві, вказуючи на те, що головна загроза існуванню Радянського Союзу як єдиної держави була пов'язана не стільки з економічними протиріччями, скільки з інтересами «національних еліт».

Таким чином, при аналізі розвитку господарського механізму в СРСР в другій половині ХХ ст. західні економісти, як правило, виходили з концепцій «центральнокерованого господарства», «економіки радянського типу», «командної економіки». Центральною ідеєю багатьох неокласичних і неоліберальних трактувань заходів щодо вдосконалення господарського механізму радянської економіки другої половини ХХ ст. було положення про неможливість створення ефективного господарського механізму в СРСР без відмови від директивного централізованого планування і управління. Багато західних вчених доводили тезу про існування нерозв'язного протиріччя між господарською самостійністю підприємств і централізмом. Тому практично всі заходи щодо реформування господарського механізму, що проводилися в СРСР у розглянутий період, є, на їхню думку, логічно суперечливими. Не стала винятком і господарська реформа 1965 р. Проблема протиріччя господарської реформи 1965 р. як і інших заходів щодо вдосконалення господарського механізму, що проводилися в СРСР в 1965–1985 рр., потребує подальших досліджень. Заслуга західних науковців полягає головним чином в її конкретній постановці і перших об'єктивних спробах вирішення.

Filenko A., Student of the Specialty, 032 History and Archaeology, Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), nefyodovdv@gmail.com

Nefodov D., Associate Professor at the Department of History, V. O. Sukhomlynsky Educational and Scientific Pedagogical Institut of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), nefyodovdv@gmail.com

WESTERN HISTORIOGRAPHY OF THE 1965 ECONOMIC REFORM IN THE USSR

This article investigates the principal trends in Western scholarship concerning the 1965 economic reform in the Soviet Union. The study highlights the main achievements, core ideas, and specific features of Western historiographical interpretations of this reform. Considerable scholarly attention was devoted to the subject, which is entirely explicable both in terms of the broader objectives of Western Sovietology during that period and in light of the expectations generated by the reform within the USSR and abroad in the early years of its implementation. Foreign economists' sustained interest in the reform was also justified by the fact that it provided a valuable case for examining fundamental issues related to the functioning of a Soviet-type economy and for addressing the question of whether elements of centralization and decentralization could coexist within the Soviet economic system.

Keywords: Soviet Union, industry, labor, economy, 1965 economic reform.

Джерела та література

1. Berliner J. Economic reform in the USSR. The Soviet Union under Brezhnev and Kosygin. The transition years. New York: Van Nostrand Reinhold Co, 1971.
2. Birman I. Second and first economies and economic reforms. Washington, 1980.
3. Cohen S. Rethinking the Soviet experience. Politics and history since 1917. New York: Oxford, 1985.
4. Davies R. Industrialisation and after. The Soviet Union. Ed. by R. W. Davies. London, 1978.
5. Dickhut W. Die Restauration des Kapitalismus in der Sowjetunion. Stuttgart, 1974.
6. Dyker D. Restructuring the Soviet economy. New York: Routledge, 1992.
7. Elleinstein J. *Histoire de l'U.R.S.S.* Paris, 1977.
8. Gregory P. Stuart R. Soviet economic structure and performance. New York: Harpercollins College Div, 1994.
9. Höhmann H.-H. Limits of growth, limits of change: the Soviet economy in the Brezhnev era. Köln, 1981.
10. Lagasse Ch.-E. L'entreprise sovietique et le marche. Paris, 1979.
11. Nove A. An economic history of the U.S.S.R. Baltimore: Penguin Books, 1969.
12. Ryavek K. Implementation of Soviet economic reforms. New York: Oxford, 1975.
13. Shapiro J. Soviet consumer policy in the 1970s: plan and performance. Soviet politics in the Brezhnev era / Ed. by D. R. Kelley. New York, 1980.
14. Trotignon Y. Le XXe siecle en U.R.S.S. Paris: Bordas, 1976.
15. Westwood J. Endurance and endeavour. Russian history 1812–1992. New York: Oxford, 1993.
16. Wright A. Soviet economic planning and performance. The Soviet Union since Stalin. Ed. by S. F. Cohen. Bloomington: Indiana University Press, 1980.
17. Атаманенко А. Українська історіографія в біполярному світі. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя: ЗНУ, 2013. Вип. XXXVI. С. 297–304.
18. Нефьодов Д. The Ukrainian SSR postwar working class (1946–1965) in the evaluation of the sovietology in the west. *Східноєвропейський історичний вісник*. Дрогобич: Посвіт, 2018. Вип. 7. С. 160–172.
19. Ясь О. Українська зарубіжна історіографія 1945–1991 рр. у світлі рефлексій її репрезентантів. *Ейдос. Альманах теорії та історії*. 2005. Вип. 1. Київ: Ін-т історії України НАН України. С. 333–357.

ЗМІСТ

ІНКЛЮЗІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА	4
<i>Бережник О. В., Коренева Ю. П.</i> Емоційна грамотність як чинник збереження психологічного здоров'я студентської молоді в умовах соціальної нестабільності.....	6
<i>Білокамінська Л. А., Чугуєва І. Є.</i> Професійна самореалізація як чинник становлення особистості жінок.....	8
<i>Демкова Н. Ю., Рогальська-Яблонська І. П.</i> Особливості адаптації дітей шестирічного віку до навчальної діяльності	10
<i>Дігтяренко В. Ю., Литвиненко І. С.</i> Захисні механізми психіки в умовах стресових ситуацій.....	12
<i>Заїка Г. О., Олексюк О. М.</i> Соціально-психологічна робота з жінками, які стали жертвами домашнього насильства.....	14
<i>Карсканова С. В., Прийма О. М.</i> Особливості сепарації підлітків з особливими освітніми потребами.....	16
<i>Карсканова С. В., Ніязов Р. В.</i> Вибір стратегій поведінки особистості при внутрішньоособистому конфлікті.....	18
<i>Кравчук О. Ю.</i> Інклюзивне освітнє середовище в закладах вищої освіти: концепції, виклики та траєкторії розвитку	21
<i>Кравчук О. Ю.</i> Штучний інтелект як інструмент підтримки практики психологів у роботі з інклюзивними учнями.....	23
<i>Кравчук О. Ю., Новікова Г.</i> Інклюзивні підходи до психосоціальної підтримки підлітків: адаптація до різних потреб та контекстів	25
<i>Кравчук О. Ю., Райковська В. М.</i> Профорієнтація дітей з особливими потребами: міжгалузевий підхід, індивідуальна підтримка та інклюзивні траєкторії розвитку.....	27
<i>Кравчук О. Ю., Ускова О. М.</i> Моніторинг розвитку соціальних навичок за допомогою ШІ: приватність, етика та інтерпретація результатів	29
<i>Кравчук О. Ю., Христиановська Л. А.</i> Роль сім'ї та партнерського оточення в процесі психологічної реабілітації жінок	31
<i>Курчатова А. В.</i> Теоретико-методологічні підходи розкриття механізмів реалізації супервізії в інклюзивній освіті.....	33
<i>Ларченко І. В., Богданова О. В.</i> Інноваційні тенденції та впровадження технологій штучного інтелекту у вищій освіті.....	35

Ларченко І. В., Іщенко О. А.	Модераційний ефект емоційного інтелекту у збереженні автономної мотивації студентів в умовах стресогенності.....	38
Ларченко І. В., Іщенко Я. П.	Взаємозалежність когнітивних та емоційних процесів у стані довготривалого стресу в осіб, що мешкають у прифронтових зонах.....	40
Литвиненко І. С.	Послуга раннього втручання – перша сходинка інклюзії.....	43
Литвиненко І. С., Гончарова О. О.	Емоційне вигорання працівників гуманітарної сфери та представників допомагаючих професій в контексті ургентного реагування	44
Литвиненко І. С., Джигота Е. В.	Деякі аспекти психологічної допомоги військовим після повернення з зони бойових дій засобами арттерапії.....	47
Литвиненко І. С., Малюжеко М. В.	Формування пізнавальної мотивації у дітей молодшого шкільного віку	49
Матко Д. А., Олексюк О. М.	Вплив соціальних мереж на формування ціннісно-сислової сфери особистості.....	51
Матко Д. А., Олексюк О. М.	Соціальні мережі як середовище конструювання ідентичності та ціннісних пріоритетів.....	53
Межуєва К. Д., Олексюк О. М.	Особливості ментального здоров'я жінки у перинатальний період	55
Межуєва К. Д., Олексюк О. М.	Психологічні особливості адаптації до вагітності та подолання ознак посттравматичного стресового розладу, отриманого внаслідок пережитих психотравмуючих ситуацій.....	57
Михальченко Н. В.	Складові готовності майбутніх вчителів початкових класів до розвитку рефлексії учнів в умовах інклюзивного навчання	60
Михальченко Н. В., Криницька О. О.	Психологічна підтримка осіб, які пережили травматичні події: комплексний аналіз методів, ефективності та факторів впливу	63
Михальченко Н. В., Михальченко І. В.	Симптоми професійного вигорання педагогів та фахівців	65
Мірзоян К. О.	Взаємозв'язок самооцінки та рівня самоактуалізації у творчих особистостей.....	68
Мочалова О. В.	Особливості розвитку пізнавальних процесів дітей дошкільного віку з порушенням інтелектуального розвитку.....	69
Олексюк О. М., Корнієнко В. А.	Особливості проявів ПТСР у військових і шляхи запобігання.....	71
Прасол Д. В.	Характер і причини визначення інвалідності серед осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту за умови інклюзивного навчання.....	73
Сінченко В. М., Коренева Ю. П.	Майндфулнес-практики як засіб збереження психоемоційної стійкості у волонтерській діяльності в умовах воєнного часу	75
Сеннар К. Б., Олексюк О. М.	Вплив професійного іміджу на ефективність консультативної діяльності психолога	77
Сеннар К. Б., Олексюк О. М.	Імідж психолога як чинник успішної професійної реалізації	79

Ткаченко О.	Прояви булінгу в закладах середньої освіти.....	81
Тур О. В.	Управління інклюзією у закладах вищої освіти: стратегії формування інклюзивної культури та їх вплив на результативність закладу освіти.....	82
Чугуєва І. Є., Мачечук Н. В.	Психологічні чинники соціальної реінтеграції учасників бойових дій	84
Яблонський А. І., Савицький О. В.	Теоретичні підходи до вивчення бойового стресу у військовослужбовців.....	86

МИКОЛАЇВЩИНА І ПІВНІЧНЕ ПРИЧОРНОМОР'Я: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Бєляков Д.	Імператорський Новоросійський університет – метеорологічна перлина Північного Причорномор'я.....	89
Галєєва М.	Психологічна допомога сім'ям загиблих воїнів.....	91
Гей С. П.	Грецькі топоніми Північного Причорномор'я: історико-лінгвістичний аспект	92
Гранченко М. В., Хрящевська Л. М.	Відкриття перших закладів освіти в Одесі (1794–1830-ті рр.)	95
Коваль Г. П., Ляшенко І. О.	Висвітлення моментів життя караїмів Одеси на сторінках газети «Одесские Новости» в кінці XIX – на початку XX ст.	96
Костирко Т. М.	Штучний інтелект як інструмент збереження культурної спадщини університетів.....	97
Нефьодов Д.	Освітнє та громадське значення історичного краєзнавства в сучасних вітчизняних закладах освіти	99
Рижева Н., Довбня В.	Пам'яткоохоронна діяльність на території Миколаївської області (2000–2019 рр.).....	101
Рижева Н., Михайлов М.	Культурні взаємовпливи у декоративному оздобленні піхов мечів Київської Русі	102
Семешин Е.	До біографії Валерії Містюк: Уродженка Миколаєва в історії радянської психології.....	104
Сергієва Ю. С., Матвієнко Л. В.	Експерименти на Засільському цукровому заводі: історичний екскурс.....	105
Тернович Б. П.	Голокост на Миколаївщині.....	106
Ткаченко О.	Прояви булінгу в закладах середньої освіти: теоретичний аналіз	107
Філенко А., Нефьодов Д.	Західна історіографія господарської реформи у СРСР 1965 р.	108
Фьольдварі Шандор.	Український газ під Чорним морем і перспективи турецьких інвестицій	111
Шевченко А.	Становлення землеробства у Буджаку на початку XIX ст.	112
Шевчук В.	Український націонал-комунізм 1918–1921 рр.: історіографічний та джерелознавчий аналіз	114

ДИЗАЙН

Данильченко Н. В., Гавловська Д. А.	Сучасні концепції в проектуванні дизайну плавучих будинків	116
Матійко Н. О., Бєлосвіт Я. О.	Управління дизайном в епоху цифрових технологій: синергія комп'ютерної графіки та креативних процесів.....	118
Матійко О. В., Обухова В. О.	Сучасні текстильні матеріали в інтер'єрних макетах: імітація оббивки і декоративних елементів.....	119
Портнов Д., Атанова Є.	Значення академічного рисунка у формуванні конструктивного мислення майбутніх дизайнерів.....	121

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ**Вакуліна Л. М., Лагерний Д. І.**

Фізичне виховання як компонента патріотичного формування молоді 123

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ**Бобіна О. В.** Як працює Гуманітарний інститут на четвертий рік Великої війни 126**Валуєва Ю. А., Чурсіна А. О., Шаповалова І. В.**

Розвиток освіти південної України у XIX–XX ст. 130

Васильєва В. В., Лукашик В. І., Шаповалова І. В.

Війна і психічне здоров'я українців в умовах воєнного стану 132

Волкотрубенко Є. О., Шаповалова І. В.Еволюція портової інфраструктури Миколаївщини
як чинник економічного зростання південного регіону 135**Запесочний Н. О., Шаповалова І. В.**Розвиток суднобудівної промисловості Миколаївщини:
історичний вимір та сучасні перспективи 136**Залізко А. С., Шаповалова І. В.**Формування багатонаціонального культурного середовища
Північного Причорномор'я (кінець XVIII ст. – XIX ст.) 138**Корольова Т. М., Кравчук О. Ю.**Психологічні чинники медіаграмотності як елемент соціальної
компетентності індивіда 140**Михальченко Н. В., Молчанова О. М.**Готовність майбутніх вчителів початкових класів
до організації навчальної діяльності молодших школярів 141**Моїсеєнков А. В., Шаповалова І. В.** Особливості соціально-економічного життя

Північного Причорномор'я у період 1917–1921 рр. 144

Надточій І. В.Взаємодія медицини та освіти у реалізації програм раннього
втручання у розвиток дитини 146

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВИХ СТАТЕЙ 154

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ 155

Наукове видання

ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК НУК

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 18

Редколегія не завжди поділяє погляд авторів статей.
За достовірність викладених фактів відповідальність несе автор.

Формат 60×84¹/8. Ум. друк. арк. 18,1. Тираж 100 пр. Зам. № 3012-1.

Поліграфічне підприємство СПД Румянцева Г. В.
54038, м. Миколаїв, вул. Бузника, 5/1.
Свідоцтво МК № 11 від 26.01.2007 р.